

Keď študujeme rôzne knihy Biblie, niekedy nám na ne chýba pohľad zhora, nadhľad, a preto sa môže stať, že nám unikne podstata. Všimneme si detaily, ale unikne nám celý obraz, panoráma kníh a možno mnohé veľké doktríny, ktoré sú v nich zaznamenané. Stáva sa, že po rokoch, keď vnímame knihu z nadhľadu, zrazu uvidíme veci, ktoré sme nikdy pred tým nevideli.

V tomto článku si chceme urobiť stručne prvotný obraz o knihe Žalmov. Výsledok by mal byť ten, že keď si otvorím knihu Žalmov budem sa vedieť v nej o niečo lepšie zorientovať.

### Všeobecný úvod

Kniha Žalmov má z celej Biblie najviac kapitol. Prečo sa táto kniha volá Žalmy? Môžeme povedať: Preto, lebo sú v nej *žalmy*. V knihe Žalmov sú žalmy. A čo znamená slovo *žalm*? Je to pieseň. Presnejšie povedané:

*žalmy sú piesne spievané za sprievodu hry na strunovom nástroji*

. Toto je definícia žalmu. Knihu žalmov tvorí stopäťdesiat piesní spievaných za sprievodu hry na strunovom hudobnom nástroji. Je to spevník, inšpirovaný spevník.

Pre koho bol tento inšpirovaný spevník daný? Je zrejmé, že bol daný pre izraelský ľud, ktorých Bohom bol Hospodin, s ktorým vstúpili do zvláštnej zmluvy. On ich nazval svojím ľudom a oni sa zaviazali milovať ho, uctievať a žiť pre neho. Primárne bol daný pre nich. Ale v Božom úmysle bol daný pre Cirkev (Kol 3:16, 1. Kor 14:15, Ef 5:19, Jak 5:13). Keďže žalmy ostávajú Pánom inšpirovaný spevník pre Pánov ľud i dnes, mnohé zbory po svete postavili svoje uctievanie podľa vzoru tohto spevníka. Svoje spevníky obsahovo naplnili a usporiadali tak, aby odzrkadľovali obsahovo i tematicky knihu Žalmov.

My žalmy doslovne tak, ako sú v Písme preložené, v zhromaždení nespievame, ale skôr čítame. (Spievame ich prebásnené verzie). Neznali by pre nás ako pieseň. Prečo? Pretože žalmy sú preložené z hebrejčiny a pri preklade sa rým, metrika a ďalšie znaky piesne, ktoré sú potrebné k tomu, aby žalm znel ako pieseň neľahko prenášajú. Keby sme však knihu Žalmov čítali v hebrejskom jazyku, zistíme, že je odlišná napríklad v čítaní poetického jazyka, napríklad od historického záznamu v knihe Genezis.

Ale keby sme zacestovali do Izraela tohto času, tak zistíme, že sa v synagógach, v chráme, či v rodinách spievajú žalmy. Niektoré žalmy sa spievajú pri príležitosti štátnych sviatkov, iné pri pravidelnom putovaní do Jeruzalema. Niektoré sú spievané pri zvláštnych národných alebo náboženských sviatkoch, napríklad na *sviatok stánkov*, *Veľkú noc* (113-118), iné patria zvlášť na *sobotný deň* (92:1).

### Usporiadanie žalmov a ich autorstvo

Ako sa orientujeme v knihe Žalмов? To je otázka na ich usporiadanie. Keď sa pozeráme do knihy Žalмов prvýkrát, môže sa nám zdať ako mix všetkého. Pravdou však je, že poradie žalмов nie je náhodné. Ich usporiadanie do piatich kníh berieme za inšpirované. Svätý Duch ich dal uložiť usporiadaným spôsobom za nejakým cieľom a účelom.

Tento spevník vznikol veľmi podobne, ako vznikajú naše dnešné spevníky. To znamená, že nejaké piesne sú prevzaté z minulosti, nejaké vznikli teraz a nejaké pribudnú v budúcnosti. Takto to bolo aj s knihou Žalмов v čase Dávida. Nevieme celkom presne, kedy ktorý žalm vznikol a kto ho zložil. S určitosťou však vieme, že hlavný autor knihy Žalмов je Svätý Duch. Vieme, že je to inšpirovaná kniha a že On si použil pisateľov, ktorí napísali neomylné to, čo On chcel a len to, čo chcel On sám. Vieme napríklad, že za kráľa Dávida ešte nemali stopäťdesiat žalмов tak, ako ich poznáme dnes. Ktoré žalmy tam chýbali? Boli to napríklad žalmy Šalamúnove.

Jeden z prvých žalмов je Mojžišov - Žalm 90. Ktorý je z posledných? Je to Žalm 137: „*Pri riekach Babylona, tam sme sedávali i plakali, keď sme sa rozpomínali na Sion*“ (verš 1). Obsahovo je situovaný do doby babylonského zajatia. Väčšina žalмов pochádza od Dávida. Uvádza sa, že je autorom asi 73 žalмов. Pravdepodobne dva žalmy pochádzajú od Šalamúna. Po jednom žalme je od Hémana (Žalm 88), Étana (89) a Mojžiša (90).

Jeden z autorov bol aj Afas. Jeho žalмов je 12 a sú usporiadané od žalmu 73 po žalm 83 plus žalm 50. Ako autorov máme ďalej uvedených Kórachovcov (11 žalмов). Boli to Levíti, synovia Kórach, ale ušetrení potomkovia tých, ktorí sa nepridali k vzburе svojho otca. Potom viedli

uctievanie a ich žalmy sú zväčša určené pre chrámové uctievanie. Sú to žalmy od štyridsaťdva po štyridsaťdeväť, osemdesiatštyri a osemdesiatpäť, osemdesiatšedem a osemdesiatosem.

Pri niektorých žalmoch máme vyznačené autorstvo, pri iných nie. Niekedy autorstvo označuje Nová zmluva (napríklad Peter v Skutkoch, Sk 4:25) tým, že odkazuje na autora: *ako povedal Dávid* a preto vieme, že autorom druhého žalmu je Dávid. Autorstvo viacerých žalмов však ostáva neznáme.

### O čom sú žalmy?

Ich účelom bolo, aby pomohli Božiemu ľudu prichádzať pred Pána a uctievať ho z pozície, v ktorej boli, teda sú písané z pozícií ľudí, ktorí očakávajú príchod Spasiteľa. Nie sú celkovo písané z pozície novozmluvnej doby, v ktorej Kristus už prišiel – teda z perspektívy naplnenia sľubu.

Niektoré žalmy sú plné Krista a sú celé o Kristovi hneď na prvý pohľad. Sú písané jasným tónom očakávania, napríklad Žalm 2. To znamená, že keď čítame žalmy, pamätajme a očakávajme, že v nich bude veľa o Kristovi. Kniha Žalмов nie je nejaká stará kniha, ktorá je odtrhnutá od života a nášho spasenia v Pánovi Ježišovi. Je to kniha, ktorá Božiemu ľudu reálne pomáhala a pomáha aj dnes. O tom svedčí aj fakt, ako rýchlo sa ujala aj v novozákonnej cirkvi.

## Aké žalmy máme v Žalmoch?

Okrem vyslovene Kristocentrických žalmov sú tu aj ďalšie žalmy, ktoré opisujú Božie jednanie s izraelským ľudom. Iné pripomínajú Božie predivné skutky, hlavne tie oslavné. Iné sú žalmy pokánia a prosia o Božie obnovenie.

Iné žalmy opisujú historické udalosti a Božiemu ľudu sú na povzbudenie. Nájdeme tu žalmy, ktoré sa vyslovene týkajú chvály a uctievania, a ktoré vyučujú ako chváliť, ako uctievať: „*Spievaj te Bohu novú pieseň, predivné veci učinil, jeho pravica zvíťazila*“. Tento typ žalmov, hlavne ku koncu knihy, je plný oslavy a vyzdvihuje nielen jeho divy, ktoré učinil, keď vyviedol izraelský ľud z Egypta, ale aj Boží charakter.

Ďalšie žalmy sú osobného charakteru a osobných zápasov. Takými sú najmä Dávidove žalmy. Dávid je často veľmi prenasledovaný a ako výsledok prenasledovania vznikajú žalmy, v ktorých na začiatku vyjadruje svoj strach a obavy z nepriateľov - je posilnený v Bohu, následne vyjadruje svoju chválu Bohu a ďakuje za vyslobodenie. Keď mi je ťažko, otvorím si práve tieto žalmy. Vidím ako Boh jednal s Dávidom. Ako Dávid mnoho trpel, mnoho znášal a predsa volal na Pána a On ho vypočul.

Ďalšiu skupinu tvoria žalmy kajúce. Ten, ktorý píše takýto žalm, uvedomuje si svoj hriech. Nielen Žalm 51, v ktorom Dávid vyznáva svoj hriech, ale aj mnohé ďalšie žalmy sú také, ktoré

nás privádzajú k pravému pokániu. Dívajme sa na žalmy ako na niečo, čím nám Pán chce pomôcť. Tieto žalmy vedú k porozumeniu, čo je hriech a pomáhajú vyjadriť skutočné pokánie. Učia nás princípy, ako žiť kresťanský život. Ceremoniálnu zložku však potrebujeme vidieť naplnenú v Kristovi a preto ju treba odfiltrovať z nášho činenia. Tá skončila príchodom Krista. To znamená, keď máme napísané: *priviažte slávnostné obete na rohy oltára* (Žalm 118:27) tak túto ceremoniálnu zložku nechápeme tak, že pôjdeme obetovať obete, ale tak, že žalm ukazuje na Krista, pretože Žalm 118 je plný Krista. Je to Kristocentrický žalm a hovorí: *kameň, ktorý zavrhl staviteľa, stal sa uholným kameňom*. Hovorí o Kristovom vyslobodení a počuť v ňom plesanie Jeho ľudu zo spasenia.

Ďalšie, čo by sme si v knihe Žalmov mali všimnúť, je to, že v nej nájdeme celú teológiu. Všetky možné doktríny sú v nej spomenuté.

Knihu žalmov môžeme prirodzene rozdeliť na päť častí - na päť kníh. Poznáme to tak, že každá z nich končí žehnaním: *Nech je požehnaný Hospodin, Boh Izraelov*. Pozrite si vždy verš, ktorý je pred začiatkom ďalšej knihy a zistíte to (41:14, 72:18-20, 89:53, 106:48). Znamená to, že očividne je zámer rozdeliť Knihu žalmov na päť častí, na päť kníh.

Ktorý žalm je najkratší? 117-stý žalm je najkratší. Ktorý je najdlhší? Je to 119-stý žalm.

O čom je Žalm 119? Jeho témou je Božie slovo. V tomto žalme sa hovorí o ustanoveniach, súdoch, nariadeniach – a všetko toto sú iné výrazy, synonymá, pre Božie slovo. Má svoju štruktúru. Je zložený z viacerých častí, ktoré začínajú na písmená hebrejskej abecedy a každá dáva liek na určitú situáciu. Keď mi bude ťažko, budem mať problémy, otvorím Žalm 119, pretože niekde tam v ňom nájdem liek na svoj problém.

Niekedy sme v čítaní veľmi rýchli. Prefrčíme cez žalm ako víchor a ani nevieme, čo sme čítali, ale mali by sme vedieť, že žalmy sú o mne a mnohých mojich životných situáciách. Napríklad Žalm 119 je plný právd a praktického vyučovania do nášho života. Problém je, že málokedy si to všímame a preto povzbudzujem: čítajme pozorne a študujme knihu Žalmov.